

Småföretags- barometern

Jämtlands län

Juni 2021

Ett samarbete mellan:

företagarna

Sparbankernas
Riksförbund

Swedbank

INNEHÅLL

Om Småföretagsbarometern	3
Nettotal och konjunkturindikatorn	3
Sammanfattning av konjunkturläget i Jämtlands län	4
Konjunkturutvecklingen i Sverige och näringslivet i Jämtlands län	5
Näringslivet i Jämtlands län	6
Småföretagsbarometern – Jämtland län	7
Konjunkturindikatorn	7
Sysselsättning	9
Omsättning	12
Lönsamhetsutvecklingen	13
Expansionsutsikter och hinder för expansion	15
Slutsatser	17

OM SMÅFÖRETAGSBAROMETERN

Småföretagsbarometern är i första hand en konjunkturenkät som redovisar hur Sveriges småföretag uppfattar det ekonomiska läget och deras förväntningar på utvecklingen de kommande 12 månaderna. Underlaget utgörs av intervjuer med företagare som har minst en och högst 49 anställda. Det är alltså företagarnas personliga uppfattning om konjunkturläget som kommer till uttryck i den redovisade indikatorn för konjunkturen.

Småföretagsbarometern är Sveriges största konjunkturundersökning inriktad speciellt på småföretagskonjunkturen och har genomförts sedan 1985. Undersökningen omfattar 4 000 företag i det privata näringslivet med 1–49 anställda. Urvalet motsvarar totalt över 473 000 privata företag fördelade över hela landet. Storleken på urvalet och antalet respondenter gör att svaren kan delas upp geografiskt så att vi kan mäta skillnader i konjunkturuppfattning hos Sveriges småföretag i samtliga län.

Småföretagsbarometern produceras i samverkan mellan Företagarna, Sparbankernas Riksförbund och Swedbank. Vid genomförandet av intervjuerna har Novus medverkat. Det är vår förhoppning att Småföretagsbarometern på ett positivt sätt ska bidra till att öka kunskapen om och insikten kring de små och växande företagens betydelse för den svenska ekonomin.

företagarna

Sparbankernas
Riksförbund

Swedbank

Nettotal och konjunkturindikatorn

För att underlätta snabba svar ställs frågorna så att de kan besvaras utan hjälp av bokföring och statistik.

- a. Ja/nej
- b. Större, oförändrad eller mindre

Småföretagsbarometerens konjunkturindikator baseras på **nettotal** där svaren räknas om till procentandelar. Skillnaden mellan procentandelen positiva svar och procentandelen negativa svar benämns nettotal. Ett värde mindre än noll betyder kontraktion, medan ett värde över noll betyder expansion. Nettotalet visar alltså hur snabbt tillväxten förändras, snarare än en absolut nivå.

Sedan adderas nettotalet för *syssetsättning, orderingång och omsättning*. Summan av dessa nettotal bildar småföretagens **konjunkturindikator**.

SAMMANFATTNING AV KONJUNKTURLÄGET I JÄMTLANDS LÄN

- **Småföretagskonjunkturen** i Jämtlands län har gått ned kraftigt under året som passerat och har för första gången i Småföretagsbarometerns historia är nettotalet negativt. Företagens prognoser för de kommande tolv månaderna är dock mycket optimistiska, med kraftig uppgång av konjunkturindikatorn.
- **Sysselsättningstillväxten** är i länets företag har mattats av under det senaste året, men Jämtland placerar sig över rikssnittet. Trots osäkerhet kring pandemin med risk för fler eller långvariga restriktioner är småföretagen positiva om sysselsättningsutvecklingen för kommande tolv månader, med förväntningar om en kraftig uppgång.
- **Tillväxten i orderingsgången** har mattats av och är nu negativ. Orderutvecklingen placerar sig marginellt under rikssnittet. Prognosen för de kommande tolv månaderna är tydligt påverkad av den stora optimism som råder bland småföretagen och visar på en mycket stark uppgång.
- **Omsättningstillväxten** i Jämtlands län har mattats av kraftigt och tillväxttakten ligger under rikssnittet. Företagen förväntar sig dock en kraftigt ökad tillväxttakt under det kommande året.
- **Lönsamhetstillväxten** har mattats av men är alltså på en positiv nivå och fortsatt starkare bland företagen i Jämtland än i riket som helhet. På ett års sikt förväntas lönsamhetens tillväxttakt i länets företag öka kraftigt.
- Företagen i Jämtlands län upplever liknande möjligheter att växa som rikssnittet. 66 procent av företagen anser att **de har goda utsikter att expandera** på sikt. Motsvarande andel för riket som helhet är 67 procent. Samtidigt vill nio av tio företag i länet växa.
- Svårigheten med att hitta lämplig arbetskraft upplevs fortsatt som det **största tillväxthindret**. Problemen med kompetensbrist och matchning på arbetsmarknaden i Jämtland fortsätter att vara betydande. Dessutom uppger en betydligt större andel än tidigare att höga arbetskraftskostnader är det största hindret för tillväxt.

KONJUNKTURUTVECKLINGEN I SVERIGE OCH NÄRINGSLIVET I JÄMTLANDS LÄN

Landets småföretag med 1–49 anställda har drabbats hårt av coronapandemin och tillväxten föll kraftigt både i Sverige och omvärlden. Att konjunkturen skulle vika kraftigt nedåt förutsågs dock i fjolårets Småföretagsbarometer. Årets undersökning visar att konjunkturindikatorn föll till minus 15 jämfört med fjolårets utfall på 37. Det är den lägsta nivån i barometerens 35-åriga historia och visar på en kraftig konjunkturförsvagning under det senaste året. Nedgången blev dock inte lika djup som företagarna befarade i fjol då konjunkturindikatorn förväntades falla till minus 20. Det är framför allt en mildare nedgång i ordergång och omsättning som dämpade fallet medan sysselsättningen utvecklades betydligt svagare än förväntat. Företagens uppfattning om konjunkturen har gradvis blivit mindre negativ under undersökningsperioden, som var veckorna 10–16. Detta innebär att konjunkturindikatorn steg under andra hälften av undersökningsperioden. I en delrapport vecka 13 noterades konjunkturindikatorn till minus 19, därefter har alltså uppfattningen om läget gradvis ljusnat om än från låga nivåer.

Tillväxtutsikterna för småföretagen ser betydligt mer gynnsamma ut än för ett år sedan. Framför allt gynnas de kontaktnära branscherna av den ökade vaccineringen mot covid-19 och på sikt färre restriktioner. Även finans- och penningpolitiken förväntas vara fortsatt stödjande under det närmaste året. Småföretagen förutser en kraftig konjunkturåterhämtning under de närmaste tolv månaderna efter ett dramatiskt år. Den samlade konjunkturindikatorn förväntas stiga till 89. Det är den högsta nivån sedan 2011 drivet av en ökad ordergång och omsättning, även sysselsättningen väntas ta fart igen efter att ha minskat under det senaste året.

De mest expansiva framtidsplanerna finns i de större företagen, fler än 20 anställda, där den förväntade konjunkturindikatorn noteras till 148 följt av 122 för företag med 5–9 anställda och 80 i företagen med minst antal anställda (1–4 anställda). Undersökningen visar också att företag som bedriver utrikeshandel (export och/eller import) är mer optimistiska än de som inte har någon kommersiell handel med omvärlden.

Näringslivet i Jämtlands län

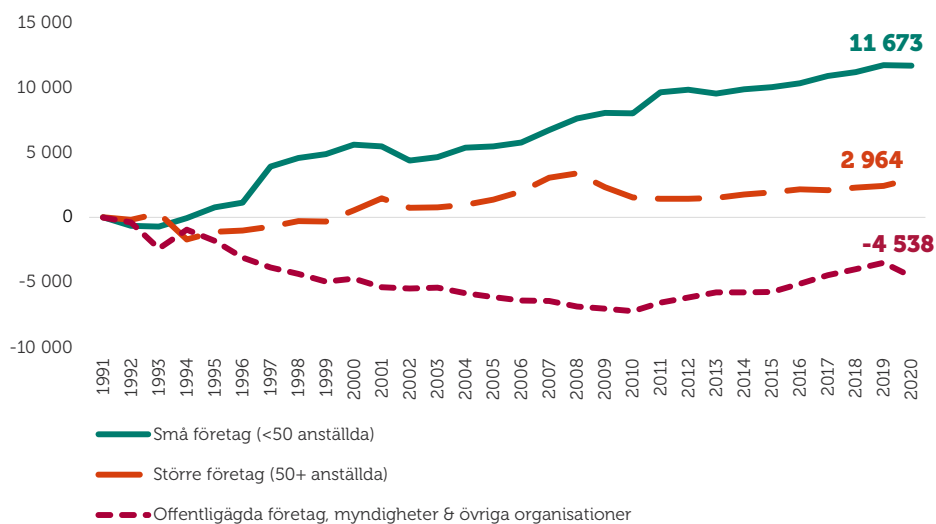
Jämtlands län är Sveriges till ytan tredje största län men endast 1,5 procent av Sveriges befolkning är permanent bosatt i länet. Av dessa bor cirka en tredjedel på landsbygden. Länet är ett av Sveriges mest företagstätta i förhållande till antalet invånare och näringslivet domineras av små företag. Viktiga sektorer är framför allt trä, turism, handel och livsmedel.

Näringslivet i Jämtlands län präglas av en stark företagarkultur. Skogsindustrin har alltid varit viktig och även de gröna näringarna har stor betydelse med goda förutsättningar för livsmedelsproduktion

Den lokala näringslivspolitikerna genom bland annat länsstyrelsen arbetar för att skapa en ekonomiskt hållbar utveckling och öka sysselsättningen samt uppmuntrar näringslivet att arbeta med frågor som rör jämställdhet, miljö och integration. Detta förutsätter en god infrastruktur liksom ett brett samarbete mellan näringsliv, kommuner och andra organisationer. En dialog med och inom näringslivet är viktig för att stärka näringslivets framtida förutsättningar.

Figur 1 visar att det är de mindre, växande företagen som står för sysselsättningstillväxten i Jämtlands län. Även antalet sysselsatta i offentlig sektor har vuxit något under det senaste året.

Figur 1 Tillväxt av jobb i Jämtlands län sedan 1990 (källa: SCB)¹

¹ Arbetsställen utan anställda räknas som 1 jobb. Sektorn jordbruk, skogsbruk & fiske, samt juridiska former så som bostadsrättsföreningar, kommuner och dödsbon exkluderas.

SMÅFÖRETAGSBAROMETERN – JÄMTLAND LÄN

Konjunkturindikatorn

I Småföretagsbarometern redovisar vi Jämtlands läns utveckling vad gäller sysselsättning, ordergång och omsättning för att få en bild över konjunkturläget i länet. Genom att addera nettotalen för dessa tre faktorer får vi konjunkturindikatorn för småföretagen.

Den sammanvägda konjunkturindikatorn för Jämtlands småföretagare har minskat från fjolårets nettotal 26 till -19 i år. Småföretagskonjunktoren i länet ligger därmed för första gången på en negativ nivå och har sitt lägsta nettotal någonsin i Småföretagsbarometerens historia. Det är en nedgång med 45 indexenheter sedan i fjol och placerar länet under riksgenomsnittets nettotal -15.

Det faktiska utfallet i konjunkturindikatorn blev dock något mindre dramatiskt än vad länets företag förväntade sig i fjol, vilket får ses som positivt. Stor oro och ovisshet kring spridningen av covid-19 och dess effekter på företagande och svensk ekonomi resulterade i att företagen i fjolårets rapport trodde på en negativ tillväxttakt till ett nettotal på -69.

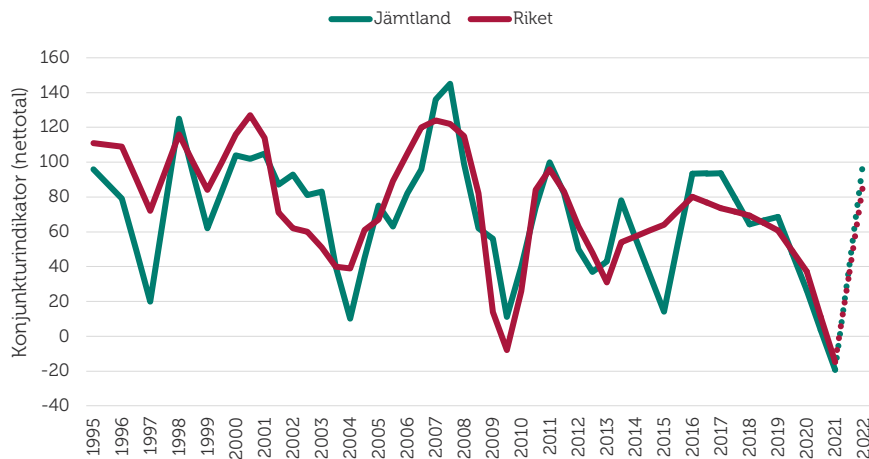
Efter mer än ett år med coronapandemin är företagens förväntningar för det kommande året mycket optimistiska. Deras sammanvägda prognoser gällande sysselsättning, ordergång och omsättning visar en kraftig uppgång till en konjunkturindikator på nettotalet 102. Motsvarande utveckling för riksnittet är ett förväntat nettotal på 89. Vaccineringen mot covid-19, fortsatta finanspolitiska stimulanser och en ljusare omvärldskonjunktur bidrar sannolikt till småföretagens optimism.

Konjunktoren beskriver den makroekonomiska utvecklingen, alltså det allmänna ekonomiska läget i en ekonomi. Framförallt omfattar begreppet arbetslöshet, inflation och tillväxt. När man talar om konjunktur brukar man tala om hög- eller lågkonjunktur beroende på konjunkturcykeln. En konjunkturcykel är vanligtvis mellan tre till åtta år.

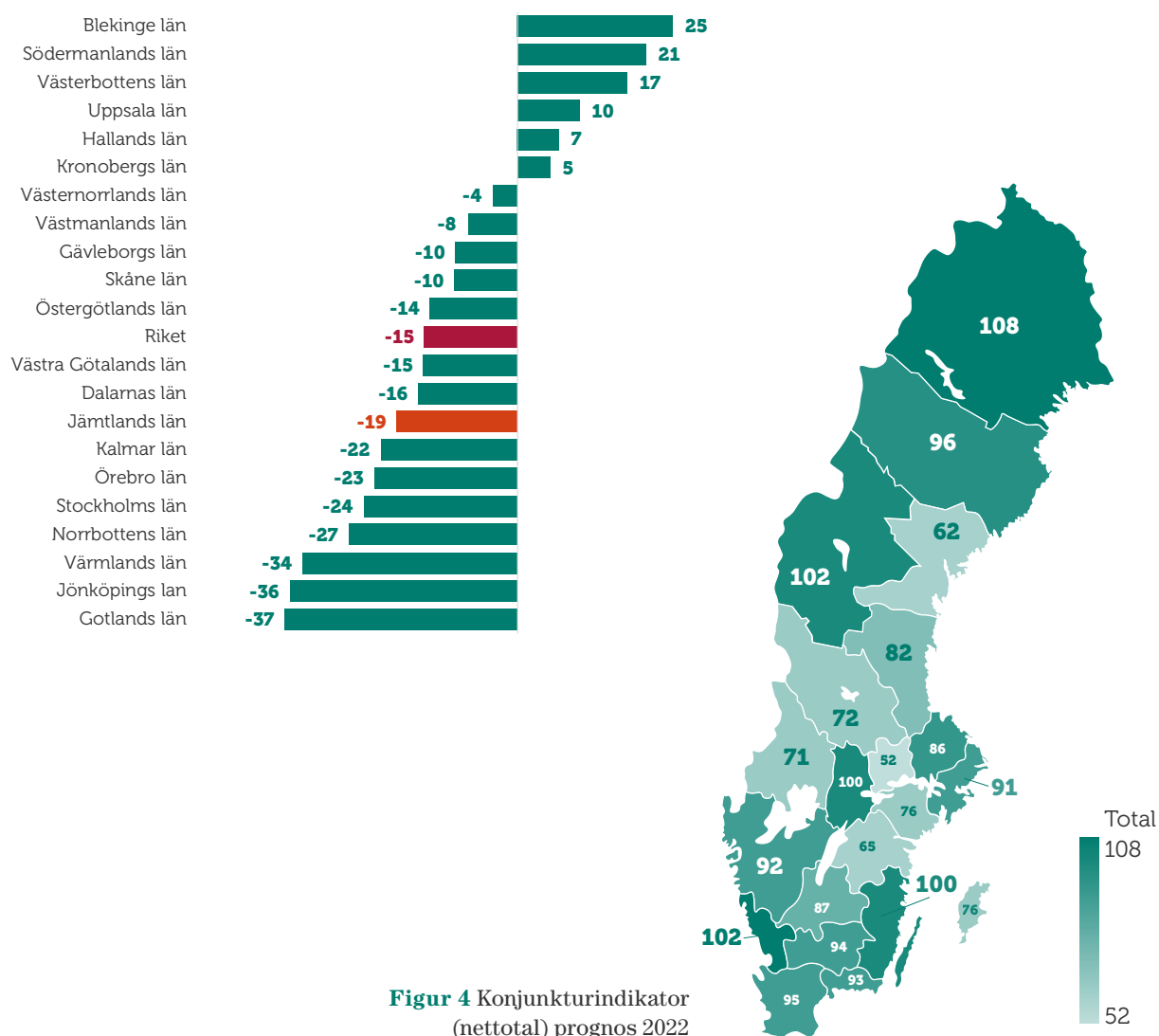
Högkonjunktur är när näringslivet har fullt upp med att producera och leverera varor eller tjänster. Det betyder att arbetslösheten är låg och att investeringarna ökar.

Lågkonjunktur är när efterfrågan på varor och tjänster är mindre än det som produceras. När företagen upplever minskad efterfråga på varor eller tjänster, kan de tvingas dra ner på personal och avstå nyinvesteringar. Det betyder att arbetslösheten ökar och investeringar minskar.

Figur 2 Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, ordergång och omsättning (nettotal) i Jämtlands län och riket 1995–2021

Figur 3 Länsfördelning runt riksgenomsnittet av sammanlagd konjunkturindikator (nettotal) 2021

Figur 4 Konjunkturindikator (nettotal) prognos 2022

Sysselsättning

Mellan 2016 och 2018 ökade sysselsättningen kraftigt i länets småföretag och Jämtland har sedan dess haft en god sysselsättningsstillväxt med en ihållande utveckling över rikssnittet. Den höga tillväxttakten mattades av i fjolårets rapport och gör så även i årets Småföretagsbarometer. Närmare en femtedel, 18 procent, av företagen i länet har ökat sin personalstyrka under de senaste tolv månaderna och en lika stor andel har minskat den. Detta ger ett nettotal i tillväxten på noll, en minskning från 10 i fjol men placerar ändå Jämtland över riksgenomsnittet (netttotal -4) även i år. Utfallet blev mer positivt än vad företagen förväntade sig ifjol, då var deras prognos en minskad tillväxttakt till nettotalet -7.

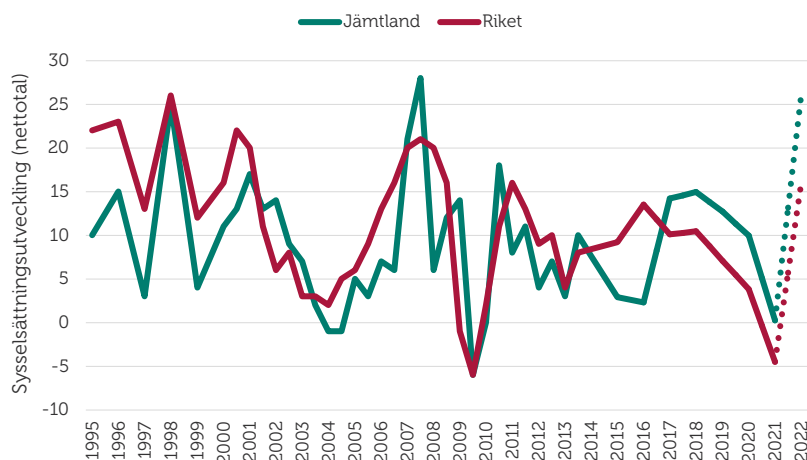
Sysselsättning mäter hur många som har jobb. Att vara i arbete kan vara som anställd, egen företagare eller att på annat sätt arbeta heltid eller deltid. Ett netttotal över noll betyder att andelen företag som ökat sysselsättningen är större än andelen företag som minskat sysselsättningen, det vill säga att sysselsättningen totalt sett ökar i landets småföretag.

Coronapandemin har slagit hårt mot småföretagen och krisen är ännu inte över, men nu ser de ljuset i tunneln. Trots osäkerhet kring pandemin med risk för ytterligare eller långvariga restriktioner för att begränsa smittspridningen är småföretagen positiva om sysselsättningsutvecklingen för de kommande tolv månaderna. Förväntningarna är att tillväxttakten i sysselsättningen bland länets småföretag ska öka. Nettotalet förväntas hamna på 26, vilket skulle innebära en kraftig återhämtning av företagens sysselsättningsstillväxt och en historiskt hög sysselsättningsutveckling för länet. I riket som helhet är förväntningar ett nettotal på 16.

Det kan vara värt att notera att småföretagens optimistiska anställningsplaner till viss del speglar den djupa kris som många av företagen befunnit sig i, med personalneddragning och permitteringar som följd. Optimismen i årets undersökning är därmed delvis en återgång till mer normala förhållanden, vilket innebär att anställningsplanerna till stor del kan tolkas som en återanställning snarare än nyanställning.

Sett till resultaten för hela riket framkommer att det inom såväl handel, transport, hotell och restaurang, som inom tillverkning och byggverksamhet finns en övervikt av företag som tror att sysselsättningen kommer öka. De mest optimistiska sysselsättningsplanerna har företag med 20–49 anställda, medan de minsta företagen, med 1–4 anställda, är något mer försiktiga. Resultaten visar också att småföretag som bedriver internationell handel är mer optimistiska om sysselsättningen. Dessa uppfattningar är sannolikt representerade även bland företagen i Jämtland.

Figur 5 Sysselsättningsutvecklingen (netttotal) i Jämtlands län och riket 1995–2021

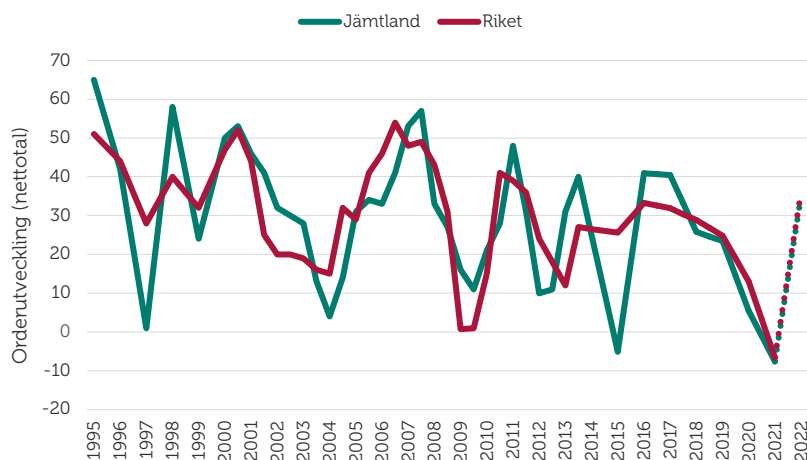
Orderingång

Sedan orderutvecklingen återhämtades kraftig 2016 har tillväxttakten planat ut och sedan mattats av kontinuerligt sedan 2017. I årets rapport är orderingångens sammanvägda netttotal -8, jämfört med 5 i fjol. Tillväxttakten för orderingången i länets småföretag ligger därmed strax under riksgenomsnittet, vars netttotal i år är -7 (figur 6). Totalt uppger 30 procent av länets företag att orderingången ökat, medan 38 procent uppger att den minskat under det senaste året. Andelen företag som haft en ökad orderingång är i stort sett samma som i fjol, medan andelen företag som upplevt en minskad orderingång har ökat med 14 procentenheter. Trots att tillväxttakten mattats av hos länets företag blev nedgången något lindrigare än vad småföretagen förväntade sig i fjolårets rapport, då det förväntade nettotalet för 2021 var -11.

Med **orderingång** menas vanligtvis de beställningar som erhållits under en viss period. Eftersom själva antalet beställningar inte är särskilt informativt mäts orderingång som hur det totala värdet avseende orderingången, eller antal uppdrag, förändrats under tidsperioden.

Prognosen för orderutvecklingen det kommande året är tydligt påverkad av den stora optimism som småföretagen har och visar på en mycket stark uppgång. Bland länets företag tror 40 procent att deras orderingång kommer öka, medan endast 5 procent förväntar sig att den kommer minska. Nettotalet under de kommande tolv månaderna förväntas därmed bli 35 medan rikssnittet förväntas bli 36.

Figur 6 Orderutveckling (netttotal) i Jämtlands län och riket 1995–2021

Tackat nej till order

När tiden inte räcker till, om finansiering till nödvändiga investeringar eller personal saknas kan många företag behöva tacka nej till order. I Jämtlands län har 33 procent av företagen tackat nej till order under det senaste året, vilket är i nivå med riksgenomsnittet samt en marginellt lägre andel än fjolårets 32 procent.

Precis som för övriga Sverige är den främsta anledningen till att företagen tackat nej till order att de redan har mer att göra än vad de hinner med. I länet anger 38 procent av företagen detta som främsta anledning, jämfört med rikssnittet på 51 procent. För länet är detta en betydligt lägre andel jämfört med i fjol, då motsvarande andel var 60 procent. Detta visar att kapacitetsbristen hos företagen har mildrats under det senaste året. Däremot ser vi att arbetskraftsbrist har ökat i betydelse som anledning till att företagen tackar nej till order. Vart fjärde företag anger detta som främsta anledning, vilket ska jämföras med 16 procent i fjolårets rapport. Som vi kommer att redogöra för längre fram upplever många företag i Jämtlands län kompetensbrist som främsta tillväxthinder. Detta kan förklara varför arbetskraftsbristen i form av exempelvis kompetens- och matchningsproblematik samt att företagen redan har mer att göra än vad de hinner med anges som huvudorsaker till att de tackat nej till order.

Alternativet "annan anledning" kan exempelvis vara att lönsamheten inte är tillräcklig i uppdraget eller att det är brist på råvara eller materiel hos företaget för att möta uppdraget.

Figur 7 Huvudorsaken till att företag har tackat nej till order under de senaste 12 månaderna

Omsättning

Omsättningstillväxten i Jämtland har mattats av och ligger i år på nettotalet -12, jämfört med 11 i fjol och är lägre än rikssnittets -4. Årets undersökning visar att omsättningen har ökat hos 29 procent av företagen i länet samtidigt som den har minskat hos 41 procent under de senaste tolv månaderna. Nedgången i tillväxttakten har varit kraftigare i länet jämfört med riksgenomsnittet och Jämtland har sitt lägsta nettotal i omsättningsutvecklingen någonsin, se figur 8.

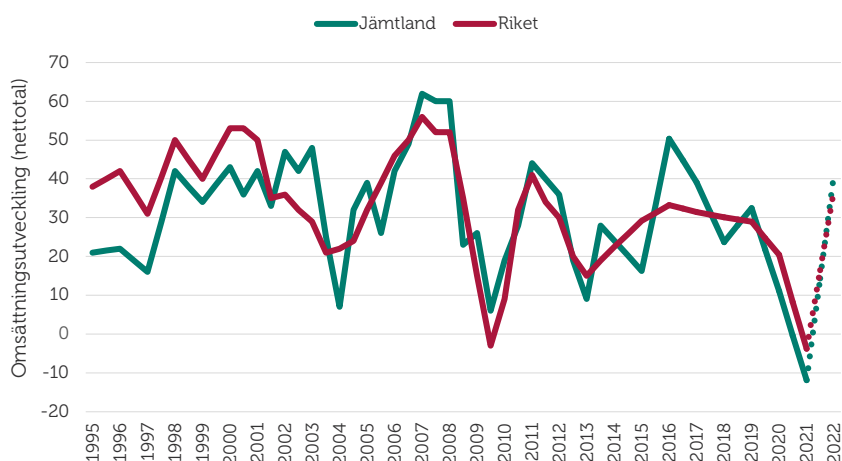
Ett företags **omsättning** är likvärdigt med dess sammanlagda intäkter från sålda varor och utförda tjänster under en viss period. Förändringar i omsättningen jämfört med föregående period används ofta för att indikera företagets tillväxt.

När coronapandemin slog till under 2020 såg företagen att efterfrågan minskade snabbt på många verksamheters varor och tjänster. Detta avspeglades i företagens prognoser för det kommande året. I fjolårets rapport förväntade sig därför företagen en avmattad omsättningstillväxt under de kommande tolv månaderna med ett förväntat nettotal på -32. Med årets nettotal -12 ser vi att nedgången blev betydligt mildare än vad företagen förväntade sig i fjol, vilket får betraktas som en positiv nyhet. En kraftigare nedgång har undvikits tack vare att fler företag än förväntat haft en ökad omsättning.

Precis som för sysselsättningen och orderutvecklingen ser vi att prognosen för utvecklingen för omsättningen det kommande året är mycket optimistisk bland länets småföretag. Företagen tror på en stark uppgång där 47 procent av företagen förväntar en ökad orderingång, medan 6 procent förväntar sig att den minskar. Detta ger ett förväntat nettotal på 41. Motsvarande nettotal för rikssnittet är 37.

Det ska dock påpekas att den förväntade omsättningsökningen sker från mycket låga nivåer och det är för tidigt att bedöma hur mycket av omsättningsfallet i kronor räknat som kan återhämtas under det närmsta året. Osäkerhet kring smittspridningen kvarstår som en reell nedåtrisk i bedömningen.

Figur 8 Omsättningsutveckling (netttotal) i Jämtlands län och riket 1995–2021

Lönsamhetsutvecklingen

Företagens möjligheter att växa genom investeringar och nyanställningar hänger delvis ihop med lönsamhetsutvecklingen. Figur 9 visar att de jämtländska företagens lönsamhetstillväxt varit högre än rikssnittet sedan 2016. Trots att tillväxttakten även under detta år har mattats av är den fortsatt högre i länet jämfört med riket som helhet. Bland företagen i länet har 33 procent haft en ökad lönsamhet under de senaste tolv månaderna samtidigt som den minskat för 28 procent. Detta resulterar i ett nettotal på 5, vilket ska jämföras med fjolårets nettotal 21. Tillväxttakten har därmed varit starkare än riksgenomsnittet, vars nettotal är -4.

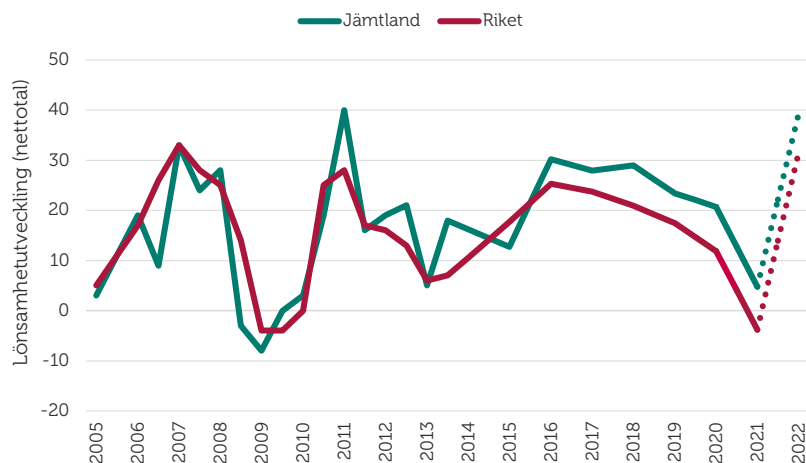
Den mycket djupa nedgång, till ett nettotal på -27, som länets småföretagare förväntade sig i fjol till följd av coronapandemin har därmed inte införlivats. Tuff kostnads kontroll och snabb anpassning efter förändrade villkor till följd av pandemins effekter kan ha påverkat lönsamhetens utfall i många verksamheter. Även de stöd som riktats till näringslivet kan ha bidragit till att upprätthålla lönsamheten i vissa företag, även om stora delar av verksamheten varit kraftigt påverkad.

På ett års sikt förväntas nettotalet för lönsamheten bland länets småföretag öka till 40, vilket är högre än rikssnittets förväntningar (nettotal 32). Bland företagen i länet tror 48 procent att lönsamheten blir högre medan 8 procent tror att den blir lägre under det kommande året.

För riket som helhet finns det en bred samsyn om en förbättrad lönsamhet även på branschnivå. Såväl industri- som tjänstesektorn ser mycket positivt på utvecklingen det kommande året. Tjänsteföretag som påverkats stort av pandemin är positiva om utvecklingen framåt och inom hotell och restaurang, utbildning samt kultur räknar cirka hälften av företagen med förbättrad lönsamhet det närmaste året.

Även om den ekonomiska återhämtningen går snabbt är det troligt att företagens faktiska utveckling av lönsamheten kommer vara lägre än förväntat. Exempelvis kan kompetensbrist och priskonkurrens pressa lönsamheten och företagen tenderar att överskatta lönsamhetsutvecklingen. En svagare konjunkturutveckling till följd av kvarvarande restriktioner och smittspridning, ökade omvärldsrisiker och en ökande konkurrens kan bidra till att lönsamheten utvecklas mindre positivt än förväntat.

Figur 9 Lönsamhetsutveckling (netttotal) i Jämtlands län och riket 2005–2021

Företagens prisförväntningar

Företagens planer på eventuella prishöjningar ligger på en betydligt högre nivå än förra året. I länet förväntar sig 52 procent av företagen att deras försäljningspriser kommer öka under det kommande året, vilket är högre än riksnittet på 39 procent och betydligt högre än i fjol, då motsvarande andel var 24 procent. I fjolårets rapport vek förväntningarna brant nedåt, sannolikt till följd av småföretagens mycket negativa prognoser. Ett svagt konjunkturläge innebar svårigheter för dem att höja sina priser. Givet årets positiva prognoser och en utbredd förhoppning om återhämtning återgår företagens förväntningar till att deras försäljningspriser i hög grad kan öka. Endast 1 procent av företagen tror att deras försäljningspriser kommer minska, jämfört med 12 procent i fjol.

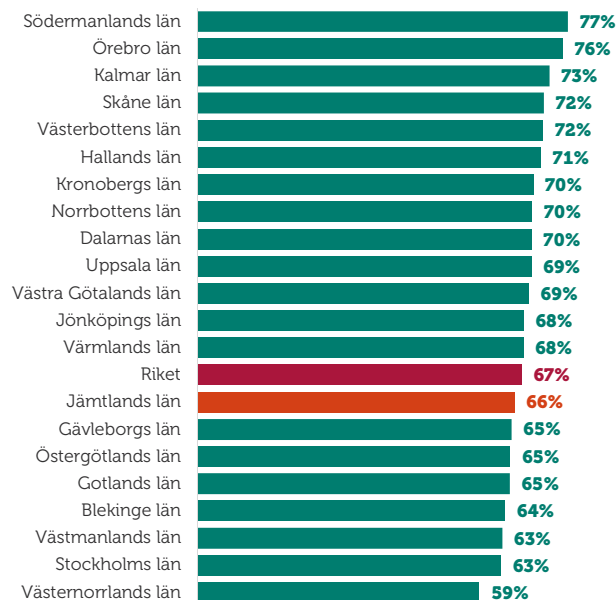
Det stigande resursutnyttjandet skapar förutsättningar för en uppgång i priserna samtidigt som det är rimligt att anta att kostnadstrycket kan stiga relativt långsamt. Riksbanken kommer därtill troligen fortsatt föra en expansiv penningpolitik för att ge stöd åt ekonomin och för att inflationen mer varaktigt ska ligga nära målet på 2 procent.

I ett scenario med snabbare återhämtning kan det uppstå utbudsbegränsningar på grund av brist på personal eller problem med leveranser av varor. Detta som skulle kunna driva upp löner och priser. I ett scenario med långsammare återhämtning väntas företagen istället i större utsträckning hinna anpassa sysselsättningen och bygga lager för att kunna möta den mer långsamt stigande efterfrågan. Effekten av detta skulle då kunna bli lägre lönetryck och en lugnare prisutveckling.

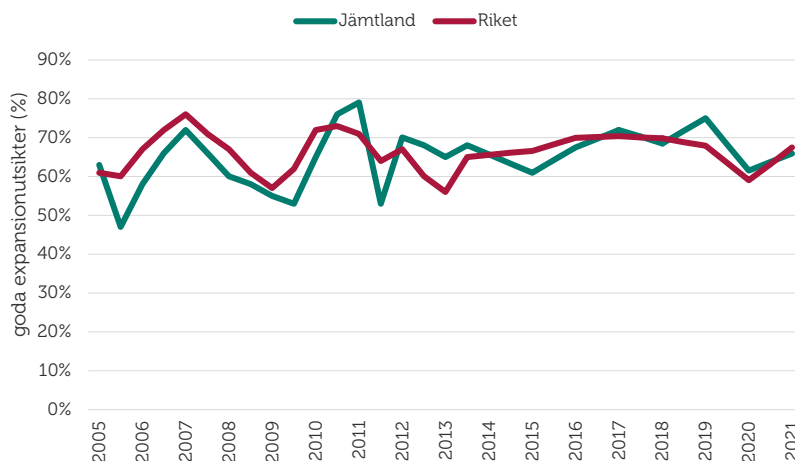
EXPANSIONSUTSIKTER OCH HINDER FÖR EXPANSION

Ett återkommande och glädjande resultat i Småföretagsbarometern är att småföretagen ser fortsatt goda möjligheter att expandera. Företagen i Jämtland upplever liknande möjligheter att växa framöver jämfört med riksgenomsnittet, 66 procent respektive 67 procent, se figur 10. Samtidigt vill nio av tio företag i länet växa. I figur 11 ser vi att fjolårets nedgång i företagens expansionsutsikter har vänt upp.

Figur 10 Företagens expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) per län och i riket 2021

Figur 11 Expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) i Jämtlands län och riket 2005–2021

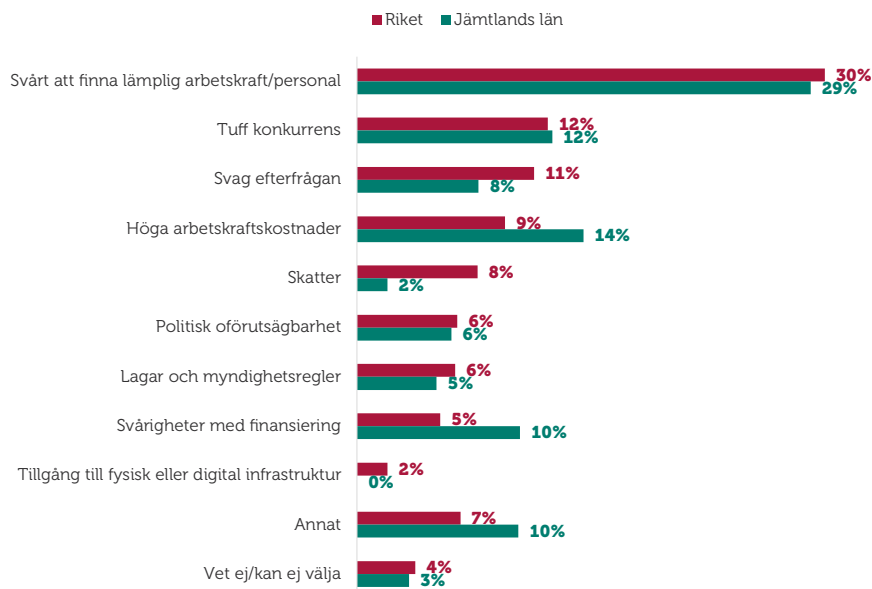

Det är relativt enkelt att starta företag i Sverige, men inte alltid lika lätt att få företaget att växa och bli framgångsrikt. Det finns många svårigheter och hinder som hämmar företagarnas jobb- och välfärdsskapande. Det gäller till exempel småföretagens konkurrenssituation, samt konkreta hinder som kostnaderna för att anställa och möjligheten att hitta nya medarbetare med rätt kompetens.

Det främsta tillväxthindret är bristen på lämplig arbetskraft, ett hinder som har ökat trots en svagare arbetsmarknad. I årets undersökning uppgav 29 procent av företagen det svaret, vilket är en högre andel än fjolårets 23 procent. Problemen med kompetensbrist och matchning på Jämtlands arbetsmarknad är därmed fortsatt betydande.

Det näst vanligaste tillväxthindret bland företagen i Jämtland är höga arbetskraftskostnader, vilket 14 procent av företagen svarade. Det är betydligt fler företag som anger detta som det största tillväxthinder jämfört med i fjol, då var andelen 5 procent. Andra vanliga tillväxthinder är tuff konkurrens samt finansieringssvårigheter med 12 respektive 10 procent.

Figur 12 Tillväxthinder enligt företagen i Jämtlands län och i riket 2021 (procent)

SLUTSATSER

Coronapandemin har slagit hårt mot landets småföretag och krisen är långt ifrån över, men nu ser småföretagen ljuset i tunneln. Konjunkturläget i näringslivet har gradvis förbättrats under de senaste tolv månaderna men skiljer sig kraftigt åt mellan olika branscher. Industrisektorn går bra och får stark draghjälp från exporten och återhämtningen i omvärlden, medan konsumentnära verksamheter såsom handel, hotell och restaurang fortfarande i högre grad påverkas av restriktionerna och uppvisar en påtagligt svagare konjunktur och försämrad lönsamhet.

Småföretagsbarometern visade 2020, redan i inledningen av pandemin, ett kraftigt fall i konjunkturen. Hela 19 av Sveriges 21 län upplevde en svagare konjunktur jämfört med motsvarande mätning 2019. Samtidigt föll företagets förväntningar kraftigt för sysselsättning, omsättning och ordergång.

Årets Småföretagsbarometer visar att fjolårets dystra framtidsförväntningar till stor del har besannats. Konjunkturindikatorn, en summering av nettotalen för svaren om sysselsättning, omsättning och ordergång, har under den senaste tolv månadsperioden sjunkit till -15 bland Sveriges småföretagare som helhet. Detta är den lägsta nivån i Småföretagsbarometerens 35-åriga historia. Avmattningen i konjunkturen för småföretagen är utbredd och nettotalet för konjunkturindikatorn är lägre i samtliga län jämfört med fjolårets rapport. Endast sex län har en positiv tillväxttakt med ett nettotal över noll. Konjunkturläget för småföretagen i Jämtland är på den lägsta nivån i Småföretagsbarometerens historia med en konjunkturindikator på -19.

När småföretagen blickar framåt är det emellertid med en ljusning i sikte. Företagen i Jämtland är mycket optimistiska om konjunkturutvecklingen under det kommande året och prognosen ger ett nettotal på 102. Detta är även betydligt högre det historiska rikssnittet på 76. När småföretagens förväntan på sysselsättning, ordergång och omsättning vägs samman förutser de alltså en kraftig uppgång. I takt med vaccinering och sjunkande smitta kommer restriktionerna kunna mildras, vilket kan antas ge ytterligare skjuts till konjunkturen. I synnerhet de inhemska tjänstenäringsområdena som påverkats mest under pandemin kommer då att gynnas av utvecklingen.

Sett till riket som helhet framträder att det inom såväl handel, transport, hotell och restaurang, som inom tillverkning och byggverksamhet finns en övervikt av företag som tror att sysselsättningen kommer att öka. Vaccineringen mot covid-19, fortsatta finanspolitiska stimulanser och en ljusare omvärldskonjunktur bidrar sannolikt till småföretagens optimism.

Oaktat småföretagens positiva sysselsättningsplaner kommer det att ta tid innan fler kan anställas. När verksamheten i småföretagen tar fart igen ökar normalt sett antalet arbetade timmar för befintlig personal först innan företagen väljer att nyanställa igen. Men det finns också en osäkerhet kring smittspridningen och restriktionerna som kan bidra till att många småföretag avvaktar med att nyanställa. Fallande omsättning och pressad lönsamhet under det gångna året medför också en risk att småföretagens resurser kan vara begränsade och deras sysselsättningsplaner därmed för optimistiska.

Pandemin har slagit hårt mot landets småföretag, men nu ser de ljuset i tunneln. Nu gäller det att ge Sveriges småföretag de bästa förutsättningarna för återstart. De mindre företagen och deras tillväxt kommer att vara nyckeln till Sveriges ekonomiska återhämtning efter pandemin.